

DOKUMENTUMOK AZ OROSZ—SZOVJET TÖREKVÉSEKRŐL A BOSZPORUSZ ÉS A DARDANELLÁK MEGSZERZÉSÉRE

Az itt közzétett két dokumentum eltérő történelmi szituációk szülötte, ám több közös vonásuk miatt érdemes összevetni őket. Az 1915-ös Konstantinápoly-egyezményben rögzítettek és az 1940-ből származó szovjet—német tárgyalások során vázoltak a két világháború titkos diplomáciájának egy-egy fontos szeletét jelentik. A nemegyszer meglepő feltételeket, követeléseket tartalmazó iratok a világpolitika ma is neuralgikus térségére: a Közel-Keletre, s a Boszporusz és a Dardanellák tengerszorosaira irányítják a figyelmet.

Ezek az átjárók, két kontinens határán, nagy fontosságú tengeri és szárazföldi kereskedelmi utak metszéspontjában — földrajzilag frekventált helyük miatt — az ősi mítoszok korától egészen napjainkig megkülönböztetett figyelmet kaptak a nagyhatalmi politikában.

A dokumentumok olvasása közben joggal érezzük úgy, hogy a képzeletbeli tárgyalóasztal egyik felén mindkét alkalommal ugyanannak a nagyhatalomnak a képviselői ülnek, noha 1915 és 1940 között ez az ország nem csak nevet, de rendszert és ideológiát is változtatott. E „kontinentális óceán”, Oroszország évszázados álma — kijutni a Mediterráneumba — realizálódik a Konstantinápoly-egyezményben. Ennek a régi törekvésnek a kontinuitása érzékelhetően nyomon követhető a Szovjetunió külpolitikájában az 1940-es alkudozások során is.